

اولویت بندی مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش سازمان صدا و سیما

محمد کاویانی^۱، علی امیری^۲، حجت الله مهکویی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۵

چکیده:

همگرایی قومیتی تضمین کننده سرمایه اجتماعی تقویت یافته، تاب آوری اجتماعی بالا و همچنین مشارکت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و یکپارچگی و همبستگی اجتماعی بالا در پهنه سرزمینی کشورهایی چون ایران می باشد که دارای تنوع قومیتی هستند. این مطالعه با هدف گذاری کاربردی و با روش توصیفی- تحلیلی در راستای اولویت بندی مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش سازمان صدا و سیما انجام گرفته است. سؤال اصلی پژوهش این است که اولویت اصلی رسانه ملی در راستای تحقق همگرایی قومیتی با توجه به مؤلفه های تبیین کننده آن در جمهوری اسلامی ایران چگونه تبیین می شود. داده های پژوهش به روش دلفی هدفمند و با نظرسنجی از ۵۰ کارشناس متخصص صورت گرفته است. برای تحلیل داده ها از مدل شباهت به گزینه ایده آل فازی (FTOPSIS) بهره برده شده است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که اولویت اول سازمان صدا و سیما در راستای تحقق همگرایی قومیتی در پهنه سرزمینی ایران باید متمرکز بر توسعه و ترویج تاب آوری اقتصادی و اجتماعی قومیت ها در ایران باشد. در این بین در رتبه دوم اولویت سیاست های سازمان صدا و سیما در راستای همگرایی قومیتی مؤلفه توسعه بنیان های امنیتی؛ در رتبه سوم مؤلفه توسعه ارزش های بومی- فرهنگی و در نهایت در اولویت چهارم مؤلفه توسعه سرمایه اجتماعی قرار دارد که چشم انداز سیاست گذاری سازمان صدا و سیما در راستای تحقق همگرایی قومیت در جمهوری اسلامی ایران را ترسیم می کند.

واژگان اصلی: همگرایی قومیتی؛ سازمان صدا و سیما؛ تاب آوری اقتصادی- اجتماعی؛ ایران.

۱. دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

۲. استادیار گروه جغرافیای دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران (نویسنده مسئول) amiri.ali@lu.ac.ir

۳. استادیار گروه جغرافیای سیاسی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

مقدمه

در گستره‌های فضایی کلان مانند سرزمین، بافت متنوعی از هویت‌ها و فرهنگ‌های مختلف که خود گویای وجود قومیت‌های مختلف است، مسأله همگرایی و وحدت اجتماعی امری بسیار ضروری است (اعظمی و حیدری، ۱۳۹۴). در واقع، همگرایی در این پهنه‌ها می‌تواند یک نیروی پیشران برای دستیابی به اهداف توسعه اجتماعی و اقتصادی در جوامع چند قومیتی باشد (باقری و همکاران، ۱۴۰۱). تلاش برای برنامه‌ریزی و آمایش فضا بر مبنای محرک‌های تقویت‌کننده همگرایی قومیتی در سرزمین می‌تواند همچنین در تاب‌آوری اجتماعی چنین پهنه‌های سرزمینی و مشارکت و تعامل آن‌ها در برهه‌های حساس و ملی بسیار مهم باشد (Romero et al., 2013). در واقع سازگاری، انعطاف‌مندی و مشارکت جوامع چند قومیتی در حفظ تمامیت ارضی، در عرصه‌ای مهم سیاسی و اجتماعی و مبارزه و ایستادگی در برابر بحران‌ها و شرایط سخت می‌تواند حاصل همگرایی قوی و سیاست‌های تقویت‌کننده آن باشد (Bertossi, 2011).

برای تقویت همگرایی به عنوان اصلی اساسی در پهنه‌های سرزمینی چند قومیتی، باید سیاست‌های سازنده، عادلانه و کارا اتخاذ گردد و نقش اقتصاد سیاسی تعامل‌گرا در این راستا بسیار حیاتی است (صدقی و همکاران، ۱۴۰۰). در واقع اتخاذ یک حکمرانی عدالت‌مند و مشارکت‌گرا می‌تواند تضمین‌کننده وحدت و همگرایی در سراسر مرزهای یک پهنه سرزمین و در واقع به ملت‌سازی بیانجامد (طاهری عطار، ۱۳۹۲). این مسأله آنقدر حیاتی است که می‌تواند اعتماد اجتماعی و در وجه کلان باعث تقویت سرمایه اجتماعی قومیت‌ها شده و همیاری و مشارکت آن‌ها را در برهه‌های حساس و مسائل خرد و کلان به همراه داشته باشد (دشتی و عیوضی، ۱۳۹۶).

در این بین، سازمان صدا و سیما (رسانه ملی) به عنوان ترویج‌دهنده عقاید و سیاست‌های حکمرانی و اقتصاد سیاسی حاکم می‌تواند انتقال‌دهنده و تقویت‌کننده همگرایی در بین قومیت‌های مختلف باشد. در عصر ارتباطات و اطلاعات، بسیاری از مفاهیم، عقاید، اقدامات و برنامه‌های مبتنی بر سیاست‌های کلان و منطقه‌ای در سریع‌ترین زمان ممکن در دسترس عموم قرار گرفته و پهنه‌های توزیع این فرایندهای محتوایی و عملیاتی بسیار گسترده می‌باشد. در این راستا، عملکرد صدا و سیما در داشتن سیاست‌های محتوایی و عملکردی عادلانه، پخش اقدامات و راهکارهای سازنده و توسعه‌مبنا، شفافیت عملکردی و مشارکت‌گرایی آن در شناسایی فرهنگ‌ها و هویت‌های محلی و اقدامات سازنده در رفع تقاضاها و نیازمندی‌های مبتنی بر رشد و توسعه آن‌ها و رساندن پیام‌های فی‌مابین ملت با نهادهای حاکم در تحقق نقش سازنده و تقویت‌کننده آن در همگرایی قومیت‌های

مختلف مهم و حیاتی می باشد(فرهنگی و پورمعصوم، ۱۳۹۰).

در این راستا و با توجه اهمیت همگرایی قومیتی در ایران و نقش رسانه ملی در این زمینه، این تحقیق تلاش کرده است تا از منظر کارشناسان رسانه ملی به ارزیابی و تحلیل اولویت مؤلفه های همگرایی قومیتی با توجه به نقش سازمان صدا و سیما در جمهوری اسلامی ایران بپردازد. نتایج تحقیق می تواند راهگشای سیاست ها و استراتژی های سازمان صدا و سیما برای تقویت و ارتقای همگرایی قومیتی در پهنه سرزمینی جمهوری اسلامی ایران باشد.

۱. چهارچوب نظری پژوهش

همگرایی قومیتی در پهنه های سرزمینی با تنوع قومیتی یکی از مباحث کلان در حوزه های آمایش سرزمین، امنیت سرزمین و مباحث ژئوپولیتیکی و ژئواستراتژیکی قلمداد می گردد(Caponio et al., 2016). این مسأله می تواند سرمایه اجتماعی و تاب آوری اجتماعی یک سرزمین را تضمین کرده و مشارکت و حس دلبستگی مکانی را در آن پهنه سرزمینی تقویت و نهادینه کند (Gradstein, 2022). در فرایند همگرایی قومیتی، یک راهبرد جامع نگر ضرورت بررسی نقش عوامل مختلف جغرافیایی (اعم از طبیعی و انسانی) با منشاء داخلی و خارجی بر شکل گیری حرکات و گرایش های همگرایانه و واگرایانه را از ضرورت اجتناب ناپذیری برخوردار می نماید(امیر احمدی و همکاران، ۱۳۸۹). به طوری که مدیریت متناسب و معقول عوامل مؤثر در واگرایی علاوه بر آنکه نشانگر آن است که حکومت ها آگاهی و شناخت بهتری از پتانسیل ها و ضعف های موجود دارند بلکه در واقع رفع مشکلات داخلی کشور و مدیریت صحیح عوامل مؤثر در واگرایی و همگرایی و حکومت ها را قادر ساخته می سازد روندهای تضعیف کننده و میزان دخالت بازیگران خارجی، اقوام مهاجم و ... را در بر هم زدن تعادل سرزمینی و همگرایی خنثی سازند. این مهم به دست نمی آید مگر آنکه تصمیم گیران و تصمیم سازان سیاسی فرایند مطالبات شناسی در جوامع چند قومیتی را بر اساس واقعیات موجود در رأس برنامه های خود قرار دهند(اعظمی و حیدری، ۱۳۹۴؛ صفایی و همکاران، ۱۴۰۰).

یکپارچگی ملی بیشتر دولت - ملت ها متأثر از دو نیروی مخالف، متمایل به مرکز یا همگرا و نیروی گریز از مرکز یا واگراست. در این راستا عوامل ملی گرایی یک ملت می تواند ابتدا در پیوستگی فرهنگی، سپس در هویت ملی و در نهایت ناحیه گرایی سیاسی ارزیابی شود(اعظمی و

شکل ۱: عوامل یکپارچگی یک کشور از منظر جغرافیای سیاسی (اعظمی و حیدری، ۱۳۹۴)

اخوان منفرد و همکاران در پژوهشی که پیرامون همگرایی قومی داشته اند مهم ترین شاخصه های مؤثر در این فرایند در جدول ۱ تشریح شده است. در این پژوهش هویت ملی و وجود یک ملت از حیاتی ترین مسائل یک کشور محسوب شده است. هرچه یک ملت دارای عوامل همبستگی بیشتری باشد، به همان مراتب وحدت و منشأ قدرت سیاسی و اقتصادی بالا بوده و سهل تر می تواند هویت ملی را تجلی دهد. در اغلب ممالک دنیا، بین افراد ملت، صرف نظر از سرزمینی که همه در آن زندگی می کنند و حکومتی که تحت بیرق آن به سر می برند، عواملی وجود دارد که آن ها را به همدیگر نزدیک کرده و از مردم سرزمین سایر کشورها مجزا می سازد.

جدول ۱: عوامل همگرایی و همبستگی ملی

عوامل	تشریح
نژاد	در گذشته، این عامل در بین اقوام بدوی و همچنین در قرون وسطی و شاید تا همین اواخر به اعتقاد فیلسوفان و نظریه پردازان اجتماعی جزء عوامل اصلی همبستگی و هویت ملی به حساب می آمد. ولی در حال حاضر با گسترش ارتباطات و اختلاط زیادی که در بین ملل جهان صورت پذیرفته، اندکی اهمیت خود را از دست داده است.
زبان و فرهنگ	اصولا زبان هر ملتی از ارکان اصلی فرهنگ و بیان کننده فرهنگ هر ملت محسوب می گردد. فرهنگ غالبا با تکیه زدن بر زبان، شخصیت و هویت فرهنگی یک ملت را تشکیل می دهد. اگر مردم فرانسه فرانسوی خوانده می شوند، نه تنها به سبب زبان، بلکه به علت فرهنگ که عامل اساسی تشکیل دهنده هویت ملی آن ها است فرانسوی خوانده می شود.
آداب و سنن اجتماعی	سنن اجتماعی و رسوم هر ملت، علاوه بر انعکاس و فرآیند کارکرد هر ملت، عمده ترین عنصر تشخیص دهنده هویت ملی ملت هر سرزمین است.
دین و مذهب	دین و مذهب یک کشور جزء عوامل شناسایی آن کشور در سطح دنیا و به عنوان عامل مهم همبستگی ملی به شمار می آید، لیکن به این نکته باید اشاره کرد با توجه به اینکه بسیاری از ادیان مختص مردم یک کشور نبوده، از این رو کارشناسان علوم اجتماعی اکنون دین و مذهب را یک عامل معنوی شمرده و گاه در برابر تنش دینی و مذهبی از عوامل اصلی هویت ملی بهره می گیرند که پر اهمیت ترین عامل همبستگی مردم هر جامعه به حساب می آید.
سرزمین مشترک	اجتماع افراد در یک سرزمین مشترک عامل اصلی همبستگی یک ملت است. مردمی که در یک سر زمین مشترک زندگی می کنند خواه و ناخواه با یکدیگر همبستگی زبانی و فرهنگی پیدا می کنند، سخن هانس کوهن، جامعه شناس و سیاستمدار ملی گرای آمریکایی در این باره جالب توجه است. ایشان می گوید: «سرحداث سیاسی باعث بوجود آمدن ملتها می شود. مثلا ملت کانادا که از

ترکیب دو ملت کاملاً متمایز به وجود آمده است حاصل وحدت سیاسی و جغرافیایی کشور کانادا است.	
از جمله عوامل ایجاد همبستگی ملی، عامل اقتصادی است و نقش این عامل پررنگ تر می باشد. زیرا در بسیاری از موارد مشاهده شده است که افراد از جهات گوناگون مثل زبان، فرهنگ، نژاد و مذهب از یکدیگر متفاوت بودند ولی از نظر اقتصادی دارای هدفی مشترک و بر اثر همکاری برای نیل به این هدف به تدریج در همدیگر ممزوج و بانی یک کشور مستقل گردیده اند، کشور سوئیس از جمله این کشورها است	عوامل اقتصادی

(اخوان مفرد و همکاران، ۱۳۸۷)

همگرایی و مسأله اتحاد و یکپارچگی بین قومیت های مختلف در یک کشور از مسائل عمده و مهمی است که از منظر دیدگاه های عمده اجتماعی، سیاسی، امنیتی، پایداری و روانشناختی مورد ارزیابی قرار گرفته است. در این بخش از رویکردهای گوناگون مسأله همگرایی مورد بحث قرار گرفته است. جدول پایین گزیده ای از این رویکردها را ارائه داده است.

جدول ۲: رویکردهای موجود در زمینه همگرایی قومیتی

منابع	تشریح	رویکردها
قرشی و صادقی اول، ۱۳۹۷	بر مبنای رویکرد امیل دورکیم است و با چنین نگرشی در قالب مفهوم همبستگی، مسائلی	همبستگی اجتماعی
مدقق و شرف الدین، ۱۳۹۲؛ قاصد و همکاران، ۱۳۹۸	نظیر احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه که از آگاهی و اراده مشترک برخوردار بوده و نیز پیوندهای انسانی و برادری بین انسان ها یا حتی وابستگی و پیوند متقابل حیات و منافع بین آن ها معنا می یابد.	

<p>بشیریه، ۱۳۹۰ قاصد و همکاران، ۱۳۹۸ نقدی و همکاران، ۱۳۹۵ متقی و همکاران، ۱۳۹۶</p>	<p>بر رویکردهای مارکس و گرامسی در تولید فرهنگ و هژمونی نکیه دارد</p>	<p>فرهنگ و هژمونی</p>
<p>متقی و همکاران، ۱۳۹۶ خرازی آذر و همکاران، ۱۳۹۵</p>	<p>سیاست اصلی، تنظیم مناسبات اجتماع ملی و اجتماع قومی است و دو شاخص «سرشت دولت» و «ترکیب جمعیتی» هر کشور مهم ترین عناصر تعیین کننده آن در هر نظام سیاسی است، کارسازی و تأثیر گذاری خود را بر کنش های همگرایانه و واگرایانه آشکار می سازد.</p>	<p>سیاست های قومی</p>
<p>کاظمی نیا همکاران، ۱۳۹۹ طالبی و کریم زاده، ۱۳۹۷</p>	<p>از منظر روانشناسی اجتماعی همگرایی و تضاد قومی مشتمل بر سه نظریه بحران هویت، پیش داوری و یا تخریب، و محرومیت نسبی است که بیشتر توجه خود را بر تبیین پدیده واگرایی و تضاد بین قومی تمرکز کرده و در نهایت به معرفی عواملی می پردازند که باعث افزایش همگرایی بین اقوام می شود.</p>	<p>رویکرد روان-شناسی اجتماعی</p>

<p>صالحی، ۱۳۸۶ تقدی و همکاران، ۱۳۹۴ ؛ کاظمی نیا و همکاران، ۱۳۹۹</p>	<p>از منظر این رویکرد، یکی از نظریه های همگرایی، جهان وطن گرایی است که مدعی است افراد با گرایش به این طرز تلقی از حیات اجتماعی شان، می توانند خصومت های بین قومی را پشت سر گذاشته و با تمرکز بر انسان گرایی به تعادل بین قومی برسند.</p>	<p>رویکرد سیاسی - اجتماعی</p>
<p>کاظمی نیا و همکاران، ۱۳۹۹ قاصد و همکاران، ۱۳۹۸ باقری و همکاران، ۱۴۰۱</p>	<p>همگرایی اقوام که ناشی از عوامل ساختاری و مدیریتی است و نقش بروکراسی سیاسی - اجتماعی و اداری تنظیم شده، تأثیر نخبگان سیاسی، دخالت فرهنگی و سیاسی بیگانگان و ایجاد دولت مدرن طی سده های اخیر اهمتی به سزایی در همگرایی و یا عدم تحقق آن دارند.</p>	<p>رویکرد عوامل ساختاری - مدیریتی</p>
<p>احمدی پور و همکاران، ۱۳۸۹ مطلوبی، ۱۳۹۱ قیصری و حسینی، ۱۳۹۲</p>	<p>امنیت پایدار به معنای موازنه‌ای پویا میان عوامل گوناگون و مؤثر اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... در شرایط زمانی مشخص و متناسب با ویژگی‌های آن جوامع است. امنیت پایدار چشم‌اندازی مشترک برای همه اقوام و مردم یک کشور دارد. تنها زمانی که همه اعضای جامعه با یکدیگر برای مقابله با چالش های امنیتی همکاری کنند، امنیت مشترک و پایدار قابل حصول خواهد بود.</p>	<p>رویکرد امنیت پایدار</p>

۳. روش تحقیق

مطالعه حاضر با روش توصیفی - تحلیلی در راستای اولویت بندی مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش سازمان صدا و سیما انجام شده است.

داده های توصیفی از طریق خوانش ادبیات نظری و منابع و مراجع معتبر مرتبط با موضوع پژوهش و داده های تحلیلی از طریق روش پیمایشی به صورت نظرخواهی از کارشناسان رسانه ملی در قالب روش دلفی هدفمند انجام شده است. این فرایند بر ای گردآوری داده هایی بود که با هدف شناخت اولویت های سازمان صدا و سیما در تقویت همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با توجه به مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی بود. برای تحلیل داده ها از مدل شباهت به گزینه ایده آل فازی استفاده شده است.

۳-۱. مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی

مؤلفه های همگرایی قومیتی در ۴ مؤلفه کلان تاب آوری اقتصادی-اجتماعی، سرمایه اجتماعی، توسعه بنیان های فرهنگی و توسعه بنیان های امنیتی می باشد. این مؤلفه ها از طریق خوانش و تحلیل محتوای ادبیات نظری و نظرسنجی به روش دلفی و در نهایت از طریق تحلیل عاملی اکتشافی به دست آمده است. جدول ۳ مؤلفه ها و معیارهای تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش رسانه ملی را تشریح کرده است.

جدول ۳: مؤلفه ها و معیارهای تبیین کننده همگرایی قومیتی با محوریت نقش رسانه ملی

مؤلفه ها	معیارها
تاب آوری اقتصادی-اجتماعی	توجه ویژه به تولید محتوای مبتنی بر حس تعلق مکانی
	ارایه محتواهای مرتبط با افزایش امید به زندگی
	ارزش گذاری بر همبستگی و حس مشارکت اجتماعی
	ترویج حمایت از اقشار ضعیف و ناتوان اجتماعی
	برگزاری برنامه های کارشناسی برای ریش کن کردن حس تبعیض و بی عدالتی اجتماعی
	ارایه برنامه های آگاهی بخش در رابطه با نحوه مقابله و تاب آوری در برابر مخاطرات
	برنامه های سازنده و اثر بخش برای فقرزدایی
	حمایت از سرمایه گذاری ملی و منطقه ای در دست آوردهای مبتنی بر اقتصاد و داد و ستد محلی

<p>ارایه برنامه هایی در راستای ترویج و تشویق فرصت های پیدا و پنهان اقتصادی - اجتماعی و گردشگری</p>	
<p>ارایه برنامه ها سازنده آموزشی برای رفع بیکاری اجتماعی</p>	<p>سرمايه اجتماعي</p>
<p>تقویت ارتباط محلی با سیاست مداران</p>	
<p>تقویت و اشاعه فرهنگ مشارکت محلی</p>	
<p>تقویت اعتماد اجتماعی</p>	
<p>ترویج و حمایت از مشارکت سیاسی</p>	
<p>تقویت انسجام و اعتماد اجتماعی</p>	
<p>تقویت مشارکت اجتماعی</p>	
<p>ترویج توجه به همیاری و تعاون اجتماعی</p>	
<p>استفاده از نخبگان و فرهیختگان در تصمیم سازی و برنامه ریزی</p>	
<p>ارزش گذاری و ترویج مشارکت محلی در برنامه های توسعه و مدیریت محلی</p>	
<p>حمایت و ترویج ارزش های بومی - محلی</p>	<p>توسعه بيبان هاي فرهنگي</p>
<p>ارایه برنامه های معرف و ترویج کننده فرهنگ غنی محلی در سطح ملی</p>	
<p>ترویج ارتباطات سالم خانوادگی و حمایت از بنیان خانواده</p>	
<p>ترویج و معرفی و ارزش دهی به سنت های بومی محلی در راستای تحکیم بخشی به ارزش های سنتی و تاریخی</p>	
<p>تلاش برای معرفی و ارزش دهی به زبان و هویت قومیتی</p>	
<p>برگزاری همایش ها و مستندهای مرتبط با رویدادهای محلی</p>	<p>توسعه بيبان هاي امثلي</p>
<p>توجه ویژه به ترویج و پرداختن به چالش های توسعه کالبدی در پهنه های قومیتی</p>	
<p>ارزش دهی و ترویج ایده های رهبری و مدیریت محلی در حل مسائل و چالش های محلی</p>	

تقویت و ترویج رویکردهای امنیتی مشارکت گرا در پهنه های قومیتی برای مقابله با چالش های امنیتی
تقویت و ترویج امنیت پایدار از طریق اتحاد و همبستگی اجتماعی و جلوگیری از نفوذهای تفرقه گرا

۴. یافته های پژوهش

در این بخش از پژوهش تلاش شده است به اولویت سنجی عوامل تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش سازمان صدا و سیما پاسخ داده شود. همانطور که در بخش قبلی مشخص شد ۴ عامل اصلی یعنی توسعه تاب آوری اقتصادی-اجتماعی، تقویت و توسعه سرمایه اجتماعی، توسعه ارزش های بومی و فرهنگی و توسعه بنیان های امنیتی به عنوان عوامل اصلی تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش رسانه ملی می باشند. برای تحلیل داده ها از مدل شباهت به گزینه ایده آل فازی (FTOPSIS) استفاده شد.

در این راستا، وزن های به دست آمده برای مؤلفه ها و معیارهای پژوهش که در قالب طیف لیکرت ۵ مقیاسی طراحی شده بود، برای ورود به مدل فازی به اعداد فازی مثلثی تبدیل شد. جدول ۴ این فرایند و نحوه گزینش اعداد فازی مثلثی را تشریح کرده است.

جدول ۴: اعداد فازی مثلثی متناظر با مقیاس لیکرت

متغیر زبانی	اعداد فازی
خیلی کم	۳-۱-۱
کم	۵-۳-۱
متوسط	۷-۵-۳
زیاد	۹-۷-۵
خیلی زیاد	۹-۷-۷

در ادامه مطابق با ساختار مدل فازی ابتدا اقدام به برنامه نویسی برای بی مقیاس سازی فازی داده های مربوط به هر معیار گردید و سپس ماتریس بی مقیاس موزون فازی برای آن ها محاسبه و تشکیل گردید. این مرحله همانطور که در جداول پایین دیده می شود، برای معیارهای تشکیل دهنده

هر مؤلفه در سه بخش حداقل وزن فازی، میانگین وزن فازی و حداکثر وزن فازی تشریح شده است.

جدول ۵: ماتریس بی‌مقیاس شده موزون فازی معیارهای تبیین‌کننده توسعه تاب‌آوری اقتصادی-اجتماعی

Index	F min	F mean	F max
A_1	0.555556	4.88604	9
A_2	1.666667	5.065527	9
A_3	1.666667	5.225071	9
A_4	0.555556	4.666667	9
A_5	0.555556	5.025641	9
A_6	0.555556	4.008547	9
A_7	0.555556	3.470085	9
A_8	0.555556	5.185185	9
A_9	0.555556	4.108262	9
A_{10}	0.555556	4.287749	9
A_{11}	0.555556	4.088319	9
A_{12}	0.555556	3.210826	9

جدول ۶: ماتریس بی‌مقیاس شده موزون فازی معیارهای تبیین‌کننده توسعه سرمایه اجتماعی

Index	F min	F mean	F max
B_1	0.333333	2.34188	5
B_2	0.111111	1.094017	5
B_3	0.111111	1.700855	5
B_4	0.111111	1.777778	5
B_5	0.111111	1.982906	5
B_6	0.111111	1.008547	5
B_7	0.111111	1.119658	5
B_8	0.111111	1.735043	5

جدول ۷: ماتریس بی مقیاس شده موزون فازی معیارهای تبیین کننده توسعه ارزش های بومی-فرهنگی

Index	F min	F mean	F max
C_1	0.333333	2.678063	7
C_2	0.333333	1.908832	7
C_3	0.333333	1.837607	7
C_4	0.333333	3.162393	7
C_5	0.333333	4.074074	7
C_6	1	3.760684	7

جدول ۸: ماتریس بی مقیاس شده موزون فازی معیارهای تبیین کننده

توسعه بنیان های امنیتی

Index	F min	F mean	F max
D_1	1	2.891738	7
D_2	0.333333	2.977208	7
D_3	0.333333	3.034188	7
D_4	0.333333	3.205128	7

بعد از تشکیل ماتریس بی مقیاس موزون فازی، اقدام به محاسبه شاخص فاصله از ایده آل مثبت فازی (S^+) شاخص فاصله از ایده آل منفی فازی (S^-) و در نهایت شاخص شباهت فازی نهایی (CC_i) گردید. ابتدا این تحلیل ها برای کل معیارهای ۳۰ گانه مربوط به مؤلفه های اصلی انجام شد تا رتبه آنها بر اساس شاخص شباهت نهایی مشخص گردد. در ادامه این فرایند در جداول زیر برای معیارهای هر چهار عامل اصلی تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش و کارکرد سازمان صداوسیما تشریح شده است.

جدول ۹: نتایج تحلیل فازی و وزن نهایی فازی معیارهای های تبیین کننده توسعه تاب آوری اقتصادی-اجتماعی

Index	S^+	S^-	Sum	CC_i	Rank
A_1	6.360544	9.490086	15.85063	0.59872	3
A_2	5.764264	8.082699	13.84696	0.583716	6

A_3	5.656567	8.151075	13.80764	0.590331	5
A_4	6.504585	9.392011	15.8966	0.590819	4
A_5	6.271155	9.554596	15.82575	0.603737	2
A_6	6.960349	9.123146	16.08349	0.567237	10
A_7	7.356073	8.93326	16.28933	0.548412	11
A_8	6.171277	9.630271	15.80155	0.609451	1
A_9	6.889191	9.161352	16.05054	0.570781	8
A_{10}	6.762925	9.232438	15.99536	0.577195	7
A_{11}	6.903366	9.153636	16.057	0.570071	9
A_{12}	7.552906	8.852068	16.40497	0.539597	12

جدول ۱۰: تحلیل فازی و وزن نهایی مؤلفه تبیین کننده همگرایی قومیتی در ایران

عوامل کلان	S^+	S^-	Sum	CC_i	Rank
توسعه تاب آوری اقتصادی-اجتماعی	79.1532	108.7566	187.9098	0.57877	1
توسعه سرمایه اجتماعی	35.29215	40.72223	76.01438	0.53572	4
توسعه ارزش های بومی-فرهنگی	33.54433	42.24275	75.78708	0.55739	3
توسعه بنیان های امنیتی	21.82142	27.91483	49.73625	0.56126	2

نتایج نهایی تحلیل اولویت مؤلفه های تبیین کننده همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران نشان می دهد که عامل توسعه تاب آوری اقتصادی-اجتماعی در رتبه اول اهمیت و اولویت در سیاست های رسانه برای برای ایجاد و تقویت همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران می باشد. تحقق توسعه تاب آوری اجتماعی-اقتصادی اولویت اول برنامه ریزی برای سیاست گذاری در رسانه ملی برای تحقق همگرایی در پهنه های قومیتی می باشد. بنابراین سیاست های این شبکه در راستای

دستیابی به همگرایی قومیتی باید در مسیر ارتقای تاب آوری اقتصادی- اجتماعی این پهنه ها و معیار های تبیین کننده ان باشد.

در این راستا اهمیت و اهنمام در راستای توجه ویژه به تولید محتواهای مبتنی بر حس تعلق مکانی با توجه به شرایط جامعه، ارایه محتواهای مرتبط با افزایش امید به زندگی، ارزش گذاری بر همبستگی و حس مشارکت اجتماعی و ترویج حمایت از اقشار ضعیف و ناتوان اجتماعی می تواند در اولویت این چشم انداز برای توسعه و ترویج تاب آوری اقتصادی- اجتماعی در بین قومیت ها باشد. در این بین در رتبه دوم اولویت و اهمیت عامل توسعه بنیان های امنیتی؛ در رتبه سوم توسعه ارزش های بومی- فرهنگی و در نهایت در اولویت چهارم توسعه سرمایه اجتماعی قرار دارد که مسیر رسانه ملی در راستای تحقق همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران را ترسیم می کنند.

نتیجه گیری

همگرایی قومیتی در پهنه های فضایی مانند سرزمین که از تنوع و تعدد زبان ها و قومیت های مختلف بهره می برند یک اصل اساسی در راستای وحدت و همبستگی ملی به شمار می رود. بسیار از محققان بر نقش همگرایی قومیت ها بر وحدت و همبستگی، مشارکت مندی، افزایش سرمایه اجتماعی، حس تعلق اجتماعی و امنیت ملی تأکید کرده اند. مرور ادبیات پیشین نشان کمی دهد که عوامل متعددی در تحقق همگرایی قومیتی می تواند نقش داشته باشد.

در این راستا، اخوان منفرد و زینال نژاد (۱۳۸۷) بر عوامل دینی و مذهبی و عوامل سیاسی و اقتصادی و اجتماعی که به صورت چند متغیره تحلیل می شوند در مسیر تحقق همگرایی قومیتی تأکید کرده اند. صفایی و همکاران (۱۴۰۰) بر نقش عواملی چون نظارت اجتماعی و قومیت و امنیت اجتماعی و تحصیلات، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی و احساس محرومیت نسبی و تنوع قومی در راستای ارزیابی و تحلیل همگرایی قومی تأکید کرده اند. رابینسون وود (۲۰۱۶) بر رفع تبعیض ها در برخورداری از منابع توسعه و ایجاد عدالت در بین آن ها از مناظر گوناگون تأکید کرده است. دی موجی و بیفلا (۲۰۱۷) بر توجه و سیاست گذاری در راستای تقویت ارزش های فرهنگی قومیت ها تأکید کرده و آن را از عوامل اصلی همگرایی قومیتی نام برده اند.

با توجه به اهمیت همگرایی قومیتی در جمهوری اسلامی ایران به عنوان کشوری دارای تنوع قومیتی، مطالعه حاضر تلاش کرد تا نشان دهد که سازمان صداوسیما به عنوان یکی از بازوان اقتصاد سیاسی حاکم در نشر ارزش های آن می تواند در راستای همگرایی قومیتی در قالب ۴ مؤلفه اصلی

چشم انداز سازی کرده و سیاست گذاری کند. این چهار مؤلفه عبارتند از تاب آوری اقتصادی- اجتماعی، سرمایه اجتماعی، توسعه بنیان های فرهنگی و توسعه بنیان های امنیتی. در این راستا نتایج این تحلیل نشان داد که اولویت اول رسانه ملی در راستای تحقق همگرایی قومیتی همانا، توجه ویژه به تاب آوری اقتصادی- اجتماعی قومیت های مختلف در جمهوری اسلامی ایران است.

منابع

- احمدی پور، زهرا؛ حیدری موصولو، طهمورث و حیدری موصولو، طیبه (۱۳۸۹)، «تحلیل قومیت و هویت قومی در ایران: جهت امنیت پایدار»، **انتظام اجتماعی**، سال دوم، شماره ۱، بهار و تابستان، صص ۶۲-۳۵.
- اخوان مفرد، حمیدرضا و زینال نژاد، حسن (۱۳۸۸)، «بررسی راه های همگرایی قومیتی با تاکید بر اقوام ترک و کرد در شهرستان ماکو»، **فصلنامه پژوهش های مدیریت انتظامی**، سال سوم، شماره ۳، صص ۴۱۵-۳۹۹.
- اعظمی، هادی و حیدری، جهانگیر (۱۳۹۴)، «مدل سازی نشانگان سیاست های همگرا و واگرایی قومی در ایران»، **فصلنامه بین المللی ژئوپلیتیک**، سال یازدهم، شماره ۳۷، بهار، صص ۱۰۰-۷۱.
- باقری، معصومه؛ نواح، عبدالرضا و شجاعی برجویی، حدیث (۱۴۰۱)، «الگوسازی ساختاری عوامل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی تأثیرگذار بر هم گرایی بین قومی در شهر اهواز»، **پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران**، سال یازدهم، شماره ۳۳، صص ۶۶-۳۹.
- خرازی آذر، زهرا؛ مظفری، افسانه و بهرامیان، شفیق (۱۳۹۵)، «تأثیر استفاده از رسانه های جمعی و اجتماعی بر هم گرایی بین قومی در ایران»، **فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات**، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صص ۱۰۱-۶۹.
- دشتی، فرزانه و عیوضی، محمدرحیم (۱۳۹۶)، «الگوی ارتقا همگرایی اقوام ایرانی به جهت امنیت عمومی در عصر جهانی شدن (با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری)»، **مجله پژوهش های سیاسی و بین المللی**، سال هفتم، شماره ۳۳، زمستان، صص ۱۹۵-۱۶۹.
- صدقی، محمدباقر؛ هاشمی نسب، سید سعید؛ دشتی، محمدنقی و مهدی ایمانی مقدم (۱۴۰۰)، «واکاوی راهبردی مسأله واگرایی قومی در ایران: محرومیت نسبی عامل واگرایی قومی»، **فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی ایران**، سال ۱۳، شماره ۵۱، تابستان، صص ۳۵۱-۳۳۳.
- صفایی، عزت الله؛ بهیان، شاهپور و جهانبخش، اسماعیل (۱۴۰۰)، «بررسی جامعه شناختی نقش عوامل سیاسی و اجتماعی (طرحواره های قومیتی) موثر بر ایجاد همگرایی قومی در میان گروه های قومی ساکن شهر اهواز»، **نشریه جامعه شناسی سیاسی ایران**، سال ۴، شماره ۱۶، زمستان، صص ۴۰۵-۳۹۰.

طاهری عطار، غزاله (۱۳۹۳)، «طراحی و تبیین الگوی مکت سازی پایدار»، پژوهش های راهبردی سیاست، شماره ۷، زمستان، صص ۶۷-۳۴.

قاصد، مهدی؛ زنجانی، حبیب الله و کلدی، علیرضا (۱۳۹۸)، «بررسی عوامل سیاسی- اجتماعی مؤثر در همگرایی های قومی (مطالعه ی موردی: قومیت های شهرستان ارومیه)»، مطالعات جامعه شناختی شهری، شماره ۳۰، بهار، صص ۱۵۰-۱۲۵.

قرشی، سید یوسف و صادقی اول، هادی (۱۳۹۷)، «انگاره همبستگی قومیت بلوچ پاکستان و تأثیرات آن بر قومیت بلوچ در شرق ایران»، پژوهش های راهبردی سیاست، شماره ۲۵، تابستان، صص ۲۲۰-۱۹۹.

قیصری، نورالله و حسینی، سید مهدی (۱۳۹۲)، «ابعاد و شاخص های امنیت پایدار؛ مبتنی بر مدل مهندسی همگرایی ملی»، فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، شماره ۲۰، پاییز، صص ۱۰۷-۷۱. کاظمی نیا، حسن؛ شیر، طهمورث و صفری شالی، رضا (۱۳۹۹)، «تحلیل جامعه شناختی همگرایی کردها و عرب های ایلام و نقش آن در احساس امنیت پایدار»، مطالعات ملی، شماره ۸۳، پاییز، صص ۱۷۶-۱۵۱.

متقی، افشین؛ حیدری، جهانگیر و نیکجو، ایرج (۱۳۹۶)، «مدل سازی همگرایی قومی براساس نیازسنجی مدیران سیاسی و مطالبات شناسی اقوام (مطالعه موردی: استان کردستان)»، پژوهشهای جغرافیای انسانی، شماره ۴، زمستان، صص ۸۳۹-۸۲۱.

مدقق، محمد داود و شرف الدین، سیدحسین (۱۳۹۲)، «روش شناسی نظریه اجتماعی امیل دورکیم»، فصلنامه معرفت فرهنگی اجتماعی، سال پنجم، شماره ۱۷، زمستان، صص ۷۰-۴۳. نقدی، اسداله؛ احمدی، امیدعلی و سلطانی عزت، محمود (۱۳۹۴)، «بررسی جامعه شناختی میزان همگرایی قومیت های (فارس، ترک، لر) استان همدان»، تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی، شماره ۶۸، بهار و تابستان، صص ۱۵۴-۱۳۱.

Caponio, T., Jubany Baucells, O., & Güell, B. (2016), "Civic Integration Policies from below: Accounting for Processes of Convergence and Divergence in four European Cities", **Ethnic and Racial Studies**, 39(5), pp 878-895.

Chakraborty, J. (2021), "Convergence of COVID-19 and Chronic Air Pollution Risks: Racial/ethnic and Socioeconomic Inequities in the US", **Environmental Research**, 193, 110586.

De Mooij, M., & Beniflah, J. (2017), "Measuring Cross-cultural Differences of Ethnic Groups within Nations: Convergence or Divergence of Cultural

Values? The case of the United States", **Journal of International Consumer Marketing**, 29(1), pp 2-10.

Gradstein, M. (2022), "Cultural Attributes, income Inequality, and Ethnic Differentials", **Review of Economic Dynamics**, 44, pp 91-103.

Robinson-Wood, T. (2016), **The Convergence of Race, Ethnicity, and Gender: Multiple Identities in Counseling**, Sage Publications.

Romero, A. F. (2013), "Arizona on the Doorstep of Apartheid: The Purging of the Tri-dimensionalization of Reality", **In Handbook of Critical Race Theory in Education** (pp. 322-332), Routledge.

Bertossi, C. (2011), "National Models of Integration in Europe: A Comparative and Critical Analysis", **American Behavioral Scientist**, 55(12), pp 1561-1580.

Zatz, M. S. (2022), "the Convergence of Race, Ethnicity, Gender, and Class on Court Decisionmaking: Looking toward the 21st Century". **In Introduction to Criminal Justice** (pp. 203-218), Stanford University Press.